

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 691/2022-56

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľiek [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED], zastúpených advokátom JUDr. Jozefom Boledovičom, Úzka 578/4, Rovinka, proti postupu Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 71/2016 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 71/2016 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľiek na prerokovanie ich vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.
2. Okresnému súdu Trenčín sa **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 71/2016 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľkám **p r i z n á v a** finančné zadosťučinenie, a to každej v sume **1 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Trenčín **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Trenčín **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľkám trovy konania v sume **520,22 eur** a zaplatiť ich právnemu zástupcovi sťažovateľiek do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľiek a skutkový stav veci

1. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 691/2022 z 15. decembra 2022 prijal na ďalšie konanie v celom rozsahu ústavnú sťažnosť sťažovateľiek, doručенú ústavnému súdu elektronickou formou 20. septembra 2022, ktorou sa domáhajú vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky

(ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 19 C 71/2016 (ďalej len „napadnuté konanie“). Súčasne navrhujú, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal každej z nich primerané finančné zadosťučinenie v sume 3 000 eur a náhradu trov konania pred ústavným súdom.

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľky sa žalobou z 21. júna 2016 domáhajú vydania bezdôvodného obohatenia, ktoré uplatňujú z titulu užívania spoločných nehnuteľností nad rámec spoluvlastníckeho podielu zo strany žalovanej. V tejto súvislosti akcentujú, že okresný súd v prejednávanej veci nerozhodol ani po viac ako šiestich rokoch trvania napadnutého konania, namietajú opakované odročenie súdnych pojednávaní (3. marca 2020 a 26. marca 2020, pozn.), ako aj nevhodný spôsob ich vedenia, osobitne rozporujú postup okresného súdu v súvislosti so znaleckým dokazovaním vrátane nariadenia kontrolného znaleckého posudku znaleckým ústavom (§ 207 ods. 3 Civilného sporového poriadku). Zároveň upozorňujú na opakované zmeny osôb zákonných sudcov a nečinnosť okresného súdu, ktorý ku dňu podania ústavnej sťažnosti nemal rozhodnúť o v poradí siedmom návrhu sťažovateľiek na zmenu žaloby (datovaný 19. októbra 2021, pozn.). V konklúzii prezentovaných skutočností sťažovateľky vyjadrili presvedčenie o neprimeranosti celkovej doby trvania napadnutého konania, a tým odôvodnili zásah do ich namietaného práva, ako aj výšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľiek

II.1. Vyjadrenie okresného súdu:

3. Okresný súd na podklade chronológie priebehu napadnutého konania poukázal na opakované zmeny v osobe zákonného sudcu (29. jún 2016, 19. máj 2017, 25. august 2017, 5. február 2019, 7. september 2021, pozn.), správanie sťažovateľiek (žiadali nariadenie termínu pojednávania v napadnutom konaní na rovnaký deň, ako sa vedie konanie na okresnom súde v inej ich právnej veci, sústavné namietanie procesného postupu okresného súdu, podanie prihlášky jedného zo zástupcov sťažovateľiek na vzdelávanie u ustanoveného znaleckého ústavu, pozn.) a celkom 9 podaných návrhov na rozšírenie alebo zmenu žaloby, ktoré spoločne aj s potrebou vypracovania kontrolného znaleckého posudku prispeli k celkovej dĺžke napadnutého konania.

II.2. Replika sťažovateľiek:

4. Sťažovateľky rozporovali skutkové tvrdenia okresného súdu, upozornili, že po doručení znaleckého posudku (14. jún 2018, pozn.) okresný súd nariadil súdne pojednávanie až na 17. októbra 2019, pričom prízvukovali oneskorené ustanovenie znalca, o ktorom okresný súd rozhodol až uznesením z 22. apríla 2021 (právoplatné 3. januára 2022, pozn.), hoci na tento účel bol ešte na pojednávaní konanom 28. mája 2020 ďalší termín pojednávania odročený na neurčito. Sťažovateľky podaním doručeným ústavnému súdu 31. marca 2023 svoju repliku doplnili o vlastné zhodnotenie medzičasom vydaného rozsudku okresného súdu v napadnutom konaní.

5. Ústavný súd upustil od ústneho pojednávania, keďže na základe podaní účastníkov konania a predloženého súdneho spisu je zrejmé, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci [§ 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)].

III.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

6. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom znamenajúcim nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. II. ÚS 118/2019, I. ÚS 250/2020).

7. Pri posudzovaní otázky, či v okolnostiach konkrétneho súdneho konania došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd v súlade s doterajšou judikatúrou (m. m. III. ÚS 241/2017, I. ÚS 17/2022, rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Frydlender v. Francúzsko z 27. 6. 2000, sťažnosť č. 30979/96 a vo veci Záborský a Šmáriková v. Slovensko zo 16. 12. 2003, sťažnosť č. 58172/00) zohľadňuje (1) právnu a faktickú zložitosť veci, o ktorej všeobecný súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu, a prihliada sa pritom aj na význam konania pre sťažovateľa.

8. Z právneho hľadiska predstavuje predmet napadnutého konania (vydanie bezdôvodného obohatenia, pozn.) štandardnú súčasť rozhodovacej činnosti súdov. *Vice versa*, s ohľadom najmä na osobitosť dokazovania a rozsiahlosť súdneho spisu (rozsudok okresného súdu č. k. 19 C 71/2016 z 20. marca 2023 sa nachádza na č. l. 1241, pozn.) ústavný súd zistil určitý stupeň skutkovej náročnosti. Na strane druhej ústavný súd konštatuje, že ani právne či skutkovo sebanáročnejší prípad nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu (m. m. I. ÚS 688/2014, I. ÚS 434/2021).

9. V správaní sťažovateľiek neboli zistené tak významné skutočnosti, ktoré by vplývali na celkovú dĺžku konania. Reflektujúc procesnú aktivitu sťažovateľiek, ktoré opakovane zmenili svoju žalobu (18. jún 2018, 17. apríl 2019, 4. december 2019, 14. máj 2020, 8. február 2021, 16. august 2021, 19. október 2021, 21. október 2022, 26. október 2022, 7. december 2022, pozn.), ústavný súd pripomína, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, avšak zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba a ani konajúci štátny orgán (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 481/2017). *In contrario*, opakované návrhy na zmenu žaloby implikujú výsledok aj o čiastočnej nesústredenosti pri koncipovaní samotnej žaloby (aj keď z prevažného obsahu podaných návrhov je zrejmá snaha sťažovateľiek reflektovať odstup času od podania žaloby a jeho vplyv na výšku uplatňovaného nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, pozn.), osobitne keď rozšírenie žaloby smeruje k novým predmetom konania alebo je duplicitné (uznesenia okresného súdu č. k. 19 C 71/2016-781 z 10. októbra 2022 a č. k. 19 C 71/2016-794 z 25. októbra 2022, ktorými okresný súd návrhy na zmenu žaloby nepripustil, pozn.). Zároveň vyznieva pomerne nelogicky, keď sťažovateľky namietajú prietahy v napadnutom konaní, avšak s odstupom len niekoľkých dní v októbri 2022 podali dva návrhy na rozšírenie žaloby, s ktorými sa musel okresný súd prirodzene vysporiadať, a ďalší návrh podali už 7. decembra 2022 a okresný súd na pojednávaní konanom 12. decembra 2022 zmenu žaloby opätovne nepripustil.

10. Bez potreby podrobnejších analýz uskutočnených procesných úkonov v namietanom konaní je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd o žalobe s návrhom na vydanie platobného rozkazu (doručenej okresnému súdu 29. júna 2016, pozn.) po podaní odporu žalovanej rozhodol

až po takmer 7 rokoch, a to rozsudkom č. k. 19 C 71/2016-1241 z 20. marca 2023, ktorý sa v čase rozhodovania ústavného súdu o podanej ústavnej sťažnosti expeduje sporovým stranám konania a napadnuté konanie tak nie je ako celok právoplatne skončené. Okresný súd v napadnutom konaní postupoval nesústreďene najmä v roku 2017, keď sa po výzve adresovanej právnenému zástupcovi sťažovateľiek na predloženie znaleckého posudku k posudzovanej nehnuteľnosti (datovaná 6. februára 2017, pozn.) uspokojil s informáciou tohto právneho zástupcu o nemožnosti uskutočniť miestne šetrenie (podanie doručené okresnému súdu 17. mája 2017, pozn.), jeho návrhom na nariadenie znaleckého dokazovania (doručený 17. mája 2017 a 22. mája 2017, pozn.) sa náležite nezaoberal a na súdnom pojednávaní uskutočnenom 11. januára 2018 (v zápisnici z pojednávania je nesprávne uvedený rok 2017, pričom z chronológie úkonov a pokynu zákonnej sudkyne na nariadenie pojednávania vyplýva rok 2018, pozn.) ďalší termín pojednávania odročil na neurčito, s tým, že žalobkyňa do 31. mája 2018 mala predložiť vlastný znalecký posudok. Absencia náležitej pozornosti je prítomná aj v postupe okresného súdu, ktorý kontrolné znalecké dokazovanie nariadil až viac ako jeden rok od posledného súdneho pojednávania (uznesenie okresného súdu č. k. 19 C 71/2016-465 z 22. apríla 2021 – bližšie bod 4 tohto nálezu, pozn.), aj keď je nesporné, že v tomto období sa zaoberal aj návrhom na rozšírenie žaloby z 8. februára 2021. Navyše, v postupe okresného súdu možno identifikovať aj viaceré obdobia absolútnej nečinnosti. *Exempli causa*, (1) po doručení znaleckého posudku (14. jún 2018, pozn.) a návrhov na rozšírenie žaloby (18. jún 2018 a 17. apríl 2019 pozn.) okresný súd až 14. mája 2019 nariadil termín pojednávania na 26. september 2019, a to po urgencii právneho zástupcu sťažovateľiek na konanie doručenej okresnému súdu 11. marca 2019, (2) okresný súd o návrhu na rozšírenie žaloby z 19. októbra 2021 rozhodol až uznesením č. k. 19 C 71/2016-781 z 10. októbra 2022, a to aj napriek tomu, že s výnimkou obdobia, keď sa spisový materiál nachádzal v znaleckom ústave (od 4. januára 2022 do 7. júna 2022, keď bol okresnému súdu doručený znalecký posudok, pozn.), súdnym spisom disponoval.

11. Na tomto mieste ústavný súd zdôrazňuje, že nielen nečinnosť, ale aj nesprávna, nesústreďená a neefektívna činnosť všeobecného súdu môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, a to v prípade, ak jeho činnosť nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ na neho obrátil s návrhom, aby o jej veci rozhodol (m. m. III. ÚS 446/2018, I. ÚS 449/2022).

12. Na včasnosť vybavenia veci mala evidentne negatívny dopad aj opakovaná až päťnásobná zmena zákonného sudcu. Ústavný súd však pripomína, že opakované zmeny zákonného sudcu, ktoré spomaľujú konanie z dôvodu, že nový sudca sa musí s vecou oboznámiť, štát nezabavujú jeho povinností týkajúcich sa požiadavky primeranej lehoty (II. ÚS 444/2014, III. ÚS 179/2022).

13. V konklúzii predneseného ústavný súd uzatvára, že napadnuté konanie vykazuje zbytočné prietahy, ktorými došlo k porušeniu namietaného práva sťažovateľiek podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Keďže napadnuté konanie nie je ako celok právoplatne skončené, ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov (body 1 a 2 výroku tohto nálezu).

IV.

Priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

14. Vzhľadom na zistený neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní a všetky ostatné okolnosti prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia

je zmiernenie ujmy pociťovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, nie získanie iného majetkového prospechu, ústavný súd podľa čl. 127 ods. 3 ústavy priznal každej zo sťažovateľiek primerané finančné zadostučinenie v sume 1 000 eur a vo zvyšnej časti návrhu sťažovateľiek nevyhovel (body 3 a 5 výroku tohto nálezu).

V.

Trovy konania

15. Sťažovateľky si náhradu trov konania pred ústavným súdom vyčíslili nesprávne, a preto ústavný súd vychádzal z obsahu sťažnostného spisu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 251 a nasl. Civilného sporového poriadku) a sťažovateľkám podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov právneho zastúpenia (bod 4 výroku tohto nálezu) za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie, príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti). Odmena advokáta v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2022 predstavuje sumu 193,50 eur [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“)]. V súlade s § 13 ods. 2 vyhlášky bolo potrebné stanovenú výšku základnej sadzby tarifnej odmeny znížiť o 50 %, pretože ide o spoločné úkony pri zastupovaní „dvoch alebo viacerých osôb“ (III. ÚS 354/2010, II. ÚS 25/2011, IV. ÚS 277/2012, I. ÚS 238/2021). Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2022 tak u jednej sťažovateľky predstavuje sumu 96,75 eur. Úhrada za dva úkony právnej služby spolu s režijným paušálom [§ 16 ods. 3 vyhlášky (2 x 11,63 eur)] predstavuje u jednej sťažovateľky sumu 216,76 eur a trovy právneho zastúpenia dvoch sťažovateľiek predstavujú celkovú sumu 433,52 eur. Ústavný súd priznanú odmenu podľa § 18 ods. 3 vyhlášky zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 86,70 eur, pretože aj keď právny zástupca sťažovateľiek sám nepreukázal skutočnosť, že je platiteľom tejto nepriamej dane, ústavný súd vlastnou činnosťou a vo verejnosti dostupnom zozname daňových subjektov registrovaných pre DPH, vedenom finančnou správou Slovenskej republiky, zistil, že právny zástupca sťažovateľiek je platiteľom DPH. K vyhľadávacej činnosti ústavný súd pristúpil z dôvodu uvedenia identifikačného čísla pre DPH v ústavnej sťažnosti. Repliku sťažovateľiek ústavný súd nevyhodnotil ako podanie relevantné pre jeho rozhodnutie a preto zaň sťažovateľkám náhradu trov nepriznal (bod 5 výroku tohto nálezu). Ústavný súd zároveň dáva do pozornosti, že § 73 zákona o ústavnom súde svojou štruktúrou (vzťah odseku 1 a 3) právo na náhradu trov konania pred ústavným súdom nestavia do nárokovateľnej polohy (III. ÚS 209/2020, I. ÚS 238/2021).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 20. apríla 2023

Jana Baricová
predsedníčka senátu